

BETÆNKNING

Afgivet af Familie og Sundhedsudvalget

vedrørende

Forslag til: Inatsisartutlov nr. xx af xx.xx 2015 om førtidspension.

(Fremsat af Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender)

Afgivet til forslagets 2. behandling

Udvalget har under behandlingen senest bestået af:

Medlem af Inatsisartut Tillie Martinussen, Demokraterne, formand

Medlem af Inatsisartut Agathe Fontain, Inuit Ataqatigiit, næstformand

Medlem af Inatsisartut Jess Svane, Siumut,

Medlem af Inatsisartut Laura Tàunâjik, Siumut

Medlem af Inatsisartut Ineqi Kielsen, Siumut

Medlem af Inatsisartut Ane Hansen, Inuit Ataqatigiit

Medlem af Inatsisartut Mimi Karlsen, Inuit Ataqatigiit

Udvalget har på baggrund af udvalgshenvisningen den 12. marts 2015 efter 1. behandlingen gennemgået forslaget nærmere.

Forslagets indhold og formål

Forslaget har til formål, at give førtidspensionister bedre rammer og incitament for at kunne udnytte deres arbejdsevne, og oppebære egen indtægt. Det er grundholdningen bag forslaget, at den enkelte borger efter evne skal kunne bidrage til udviklingen i samfundet. Dette fremfor at oppebære passiv offentlig forsørgelse. Det er videre et bærende element i forslaget, at der først og fremmest skal fokuseres på borgernes ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet, og ikke på borgerens begrænsninger.

Det foreslås, at der etableres fire lokale førtidspensionsnævn og et centralt førtidspensionsklagenævn. Nævnenes opgave vil være at vurdere borgernes arbejdsevne.

Der skal efter forslaget indføres en obligatorisk revurdering af førtidspensionistens arbejdsevne senest hvert femte år. At førtidspensionistens arbejdsevne tilbagevendende skal revurderes betyder, at der fastholdes fokus på førtidspensionistens ressourcer og udvikling.

Det foreslås, at der skal være tre førtidspensionssatser. Satserne vil være laveste, mellemste og højeste førtidspension og satserne skal relatere sig til arbejdsevnen. Fastsættelsen af arbejdsevnen skal således være afgørende for beløbssatsen.

Borgere med permanent tab af eller helt uden arbejdsevne skal ikke igennem revalideringsforløb, revurdering af arbejdsevne, herunder aktivering.

Forslaget anses ifølge Naalakkersuisut at være et led i en reform af social- og arbejdsmarkedspolitikken. Det er holdningen i Naalakkersuisut, at mange – især yngre førtidspensionister – vil opleve en ganske betydelig forbedring af deres levevilkår og livskvalitet gennem mulighed for en stabil og varig tilknytning til arbejdsmarkedet. En bedre og varig tilknytning til arbejdsmarkedet, herunder en mere stabil hverdag, anses ifølge Naalakkersuisut også til at kunne medvirke til at nedbryde den negative sociale arv.

1. behandling af forslaget i Inatsisartut

Foruden forelæggelsesnotat til forslaget fremlagt af Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender blev der fremført ordførerindlæg af Siumut, Inuit Ataqatigiit, Atassut, Demokraterne og Partii Naleraq.

Det var ikke fuld politisk enighed om forslaget under 1. behandlingen.

Siumut støttede begrundelserne for forslaget, og fremhævede betydningen af at kunne udnytte ens arbejdsevne fuldt ud og videst mulig være selvforsørgende.

Inuit Ataqatigiit fremførte, at partiet fuldt ud støtter initiativer, der har til formål, at den enkelte borger flytter sig fra passiv offentlig forsørgelse til at være aktive deltager i samfundet med udgangspunkt i egne ressourcer. Inuit Ataqatigiit var imidlertid stærkt bekymret for de faktiske udredningsforhold- og udredningskompetencer, arbejdsforholdene i kommunerne, og arbejdsmarkedsforholdene lokalt og nationalt. Inuit Ataqatigiit anså ikke dette forslag koordineret og afstemt med en samtidig arbejdsmarkeds- og uddannelsespolitik, således at der samlet kunne være tale om en reform og dermed en helhedsorienteret tilgang til området.

Demokraterne bakkede op om forslaget. Demokraterne så positivt på muligheden for, at flest mulige principielt set kan vende tilbage til arbejdsmarkedet og derved forbedre egen livssituation, hvilket ifølge partiet også har stor samfundsnytte. At få frigivet aktive arbejdsevner vil i sig selv stimulere arbejdsmarkedet.

Partii Naleraq var meget kritiske overfor forslaget. Partiet kunne dog støtte hovedformålet med forslaget, men var bekymret for mulighederne for at førtidspensionisterne har mulighed for at vende tilbage til arbejdsmarkedet i konkurrence med de i forvejen mange arbejdssøgende, og dette til et arbejdsmarked, hvor der aktuelt ikke ligefrem er vækst og udvikling. Partiet var desuden bekymret for den pressede sagsbehandling i kommunerne. Partiet pegede på, at kommunerne også forholdt sig kritisk til disse forhold.

Atassut fremhævede vigtigheden af, at forslaget blev behandlet meget grundig.

På denne baggrund, og med en lang række ønsker om afklarende spørgsmål, og ønsker om en grundig belysning af forslaget og dets konsekvenser, blev forslaget overgivet til udvalget til nærmere behandling.

Høringssvar

Lovforslaget har været sendt til høring hos følgende:

Samtlige departementer i Selvstyret, KANUKOKA, NUSUKA, KNIPK, Kattuffik Utoqqaat Nipaat, Inooqat, SIK, Grønlands Arbejdsgiverforening, AK, N.P.K, IMAK, PIP, ASG, PPK, KNAPK, APK, Det Sociale Ankenævn, BDO, Grønlands Råd for Menneskerettigheder.

Udvalget har efter 1. behandlingen gennemført en særlig høring af Inooqat, idet foreningen af uransagelige årsager ikke havde modtaget høringsanmodningen fra Departementet for Familie og Justitsvæsen, som forestod høringen tilbage i juni/juli 2014.

Forslaget har desuden været i offentlig høring på Selvstyrets høringsportal.

Følgende havde ingen bemærkninger til lovforslaget

N.P.K.

Udvalgets kommentar til høringen.

Forslaget blev sendt i høring den 10. juni 2014 med frist for høringssvar den 11. juli 2014. Høringsfrister har således formelt været 4 uger, men det skal påtales, at høringsfristen delvist har omfattet sommerperioden, hvor flere høringsparter har afholdt ferie.

Er der tale om forslag, der har stor betydning for mange borgere og samtidig involverer offentlige myndigheder, så havde det i sig selv været klædeligt med en længere høringsfrist. Nærværende forslag har betydning for flere tusind mennesker, offentlige myndigheder og andre, hvorfor det konkret havde været passende med en længere høringsfrist. Det er dog lykkedes at få afgivet mange høringssvar, og udvalget takker for disse høringssvar.

Spørgsmål

Udvalget har til brug for udvalgets behandling af forslaget anmodet Medlemmet af Naalakkersuisut for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender Vittis Qujaukitsoq om at besvare en række spørgsmål. Kopi af udvalgets spørgsmål og Medlemmet af Naalakkersuisuts besvarelse er vedlagt nærværende betænkning som bilag.

Møde med KANUKOKA

Udvalget holdt den 5. oktober 2015 møde med repræsentanter fra KAKUKOKA med henblik på at kunne høre nærmere om kommuneforeningens vurdering af de økonomiske og administrative konsekvenser af forslaget. Derudover ønskede udvalget en nærmere orientering om beskæftigelsesmulighederne i kommunerne og erfaringerne med loven om revalidering. Udvalget var desuden interesseret i at høre nærmere om de sektorer, hvor de personer, der idag er førtidspensionister, har fodfæste på arbejdsmarkedet.

Det skal fremhæves, at KANUKOKA på mødet udtrykte bekymring omkring de administrative og økonomiske konsekvenser af forslaget. KAKOKOKA anså, at kommunerne i højere grad end forudsat af Naalakkersuisut ville blive økonomisk og administrativt belastet. Dette i forhold til selve lovforslaget, men også i forhold til det merarbejde og den meradministration, der må påses i forhold til de førtidspensionister, der ikke er på den højeste førtidspension. Denne gruppe ville kunne belaste kommunerne i forhold til offentlig hjælp og den dertilhørende ekstra administration.

Forslagets tekniske udformning

Under 1. behandlingen af forslaget blev det fra Partii Naleraq i ordførerindlægget fremført, at man blandt andet i forslagets § 1 og i forslagets § 44 i den grønlandske version anvendte betegnelsen ”pensiunisiat” og dette blev fremhævet som dårligt sprogbrug. Partiet fandt, at man på grønlandsk bør anvende betegnelsen ”Siusinaartumik sulisinnaajunnaarnersiutit som betegnelse for førtidspension.

Udvalget kan støtte den sproglige præcisering foreslået af Partii Naleraq og skal anmode Naalakkersuisut om at dette søges rettet.

Udvalgets behandling af forslaget

Udvalget konstaterer, at man gennem flere år har overvejet gennemgribende ændringer af lovgivningen om førtidspension. Således afgav Departementet for Familie og Sundhed i 2008 senest en førtidspensionsredegørelse - om arbejdsevne og førtidspensionering (EM2008/100).

I Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning fra marts 2011 bliver førtidspensionen behandlet i kapitel 7 om *Sårbare grupper*. I betænkningen fra Skatte- og Velfærdskommissionen benytter man i vidt omfang oplysningerne og konklusionerne fra

førtidspensionsredegørelse fra 2008.

I Skatte- og Velfærdskommissionens betænkning fremfører man således fra førtidspensionsredegørelse fra 2008, at det samlet anslås, at 60-70 procent af gruppen af førtidspensionister har så omfattende skader, at en revalidering ikke vil kunne bane vejen for en indtræden eller en genindtræden på arbejdsmarkedet. Til gengæld anslår man på den anden side, at 30-40 procent af førtidspensionisterne, trods fysiske, psykiske skader eller lidelser, reelt har en vis arbejdsevne i behold, hvorved der i denne gruppe findes et vist arbejdskraftspotentiale.

Udvalget finder, at en så markant gruppe af borgere i sig selv taler for, at der er en stor politisk bevågenhed mod at styrke de lovgivningsmæssige rammer for, at denne gruppe får muligheder og incitament for at udnytte deres arbejdskraftspotentiale.

Lovteknisk møde om forslaget om førtidspension

Forslaget om førtidspension har en teknisk kompleksitet, der gjorde, at udvalget fandt behov for et lovteknisk møde om forslaget. Udvalget gennemførte herefter den 27. marts 2015 og den 28. september 2015 en lovteknisk gennemgang af forslaget med deltagelse af embedsfolk fra Departementet for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender og Finansdepartementet, foruden Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender.

Om selve lovforslaget om førtidspension

Forslaget om førtidspension er inddelt i 15 kapitler med i alt 44 paragraffer.

Udvalgets skal i det følgende gennemgå selve forslaget om førtidspension i den foreliggende form, og fremkomme med bemærkninger til de enkelte kapitler eller forslag til bestemmelser:

Kapitel 1 Almindelige betingelser m.v.

Udvalget har som helhed ikke særlige mærkninger til forslagets §§ 1-4, hvor de almindelige formelle bestemmelser om retten til at kunne få tilkendt førtidspension og undtagelserne dertil anføres.

Kapitel 2 Tilkendelse og optjening

Udvalget har heller ikke særlige bemærkninger til forslagets §§ 5-7, da disse bestemmelser fremstår med den fornødne klarhed.

Kapitel 3 Ansøgning om førtidspension, afklaringsforløb og revalidering

Udvalget ser med tilfredshed på, at kommunerne er forpligtet til at afklare og undersøge, om ansøgeren kan genvinde yderligere arbejdsevne ved at gennemgå et relevant tilbud. Alle relevante muligheder skal undersøges førend, der kan tilkendes førtidspension. Relevante

muligheder er blandt andet revalidering, fleksjob og andre kompetencegivende initiativer, herunder uddannelse. Forslagets § 8 ses således at være en helt central bestemmelse i forslaget, og peger hen mod forslagets bærende element, hvorefter der først og fremmest skal fokuseres på borgernes ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet, og ikke på borgerens begrænsninger. Kan ressourcer opbygges, fastholdes og udvikles, så vil dette være til gavn for den enkelte og for samfundet som helhed. Udvalget skal fremhæve landstingsforordning nr. 4 af 31. maj 2001 om revalidering og Landstingsforordning nr. 14 af 12. november 2001 om aktivering af ledige.

Udvalget anerkender, at revalideringsforløb undtagelsesvist kan undlades, jf. forslagets § 9. Dette efter et afklaringsforløb entydigt måtte vise, at et revalideringsforløb er udsigtsløst, og ikke vil kunne forbedre arbejdsevnen, eller at der er dokumenteret eller anses entydigt åbenlyst, at vedkommende ansøger om førtidspension ingen arbejdsevne har, og ikke på sigt vil kunne udvikle arbejdsevnen. Udvalget anerkender videre, at revalideringsforløb i særlige tilfælde kan undlades, når det ikke lokalt er muligt at gennemføre et revalideringsforløb.

Udvalget skal dog opfordre til, at man i den førte arbejdsmarkeds- og beskæftigelsespolitik optimerer muligheden for indtægtsgivende beskæftigelsesmuligheder, herunder i service, miljø- og omsorgssektoren alle beboede steder, således at vi får flest mulig borgere aktiveret og bidragende til samfundets bevarelse og udvikling. Det ville være en meget negativ udvikling, ifald det måtte vise sig, at kommunerne mere eller mindre pr. automatik indstiller borgere i særlige områder og lokaliteter til førtidspension med henvisning til, at der på denne eller hin lokalitet ikke findes indtægtsgivende beskæftigelsesmuligheder. Tegner der sig et sådant billede, så kræver det tæt dialog og samarbejde kommunerne og Selvstyret imellem, således at man i fællesskab kan arbejde for at skabe og udvikle indtægtsgivende beskæftigelsesmuligheder samt i øvrigt udvikle beskæftigelse tilpasset de stedlige behov.

Udvalget skal særligt henlede opmærksomheden mod at gøre brug af mulighederne for flex- og skånejob. Dette overalt i landet, hvor mulighederne eksisterer. Begge ansættelsestyper kan have stor betydning med henblik på at styrke og motivere borgere, der helt eller delvist har stået udenfor arbejdsmarkedet til at kunne genvinde fodfæste på arbejdsmarkedet.

Udvalget skal videre fremføre, at der særligt skal være fokus på den gruppe af folkeskoleelever, der modtager specialundervisning og de unge, der efter endt skolegang ikke umiddelbart kommer videre i uddannelsessystemet eller har beskæftigelse. Naalakkersuisut og kommunerne skal have et særligt aktiverende og stimulerende beredskab for disse unge, således at det sikres, at de kommer videre, og ikke henfalder i ledighed og passivitet med efterfølgende fare for, at de bliver potentielle fortidspensionister, fordi de ikke i tide blev motiveret med de rette tilbud og muligheder for udvikling.

Udvalget skal konkret henstille til Naalakkersuisut, at regelsættet om førtidspension, ifald det måtte blive vedtaget, gennemfører en efterfølgende undersøgelse af konsekvenserne af forslaget. I denne sammenhæng skal det blandt andet undersøges i hvilket omfang samfundet gør brug af arbejdsevne og restarbejdsevne hos tidligere og nuværende førtidspensionister. Det skal endvidere klarlægges i hvilket omfang kommunerne har formået af udvikle og optimere borgernes kompetencer. Udvalget vil endvidere have afdækket, hvorvidt kommunerne i forhold til konkrete lokaliteter har afskrevet muligheden for at opretholde eller udvikle indtægtsgivende beskæftigelsesmuligheder.

Med disse bemærkninger og med henvisning til det overordnede princip om, at tilkendelse af førtidspension ikke beror på, hvor man bor, men på ens arbejdsevne, så har udvalget noteret sig ordlyden af forslagets § 9, stk. 3. Ved ændringsforslag fremsat den 29. oktober 2015 af Naalakkersuisut til 2. behandlingen, har Naalakkersuisut foreslået forslagets § 9, stk. 3 udtaget af forslaget. Dette kan tiltrædes.

Kapitel 4 Førtidspensionsklagenævn

Udvalget bemærker at man efter forslagets § 11 får mulighed for at klage over vurderingen af ens arbejdsevnevurdering til et førtidspensionsklagenævn. Udvalget skal påpege, at Naalakkersuisut skal sikre, at formalia omkring nævnets virke skal være på plads forud for eller senest samtidig med reglernes ikrafttræden. Ligeledes skal nævnet være nedsat senest samtidig med reglernes ikrafttræden.

Nedsættelse af et førtidspensionsklagenævn ses at være en direkte opfølgning af anbefalingen i betænkningen fra Skatte- og velfærdskommissionen.

Kapitel 5 Vurdering og revurdering af arbejdsevne, dokumentation og afgørelse

Udvalget bemærker, at Naalakkersuisut skal fastsætte nærmere regler om kriterierne for revurdering af arbejdsevnen og for fastsættelse af den procentvise arbejdsevne.

Denne nærmere regulering anser udvalget ligeledes, at Naalakkersuisut vil have på plads umiddelbart efter reglernes vedtagelse. Eftersom forslaget allerede blev fremsat til FM 2015 anser udvalget, at disse mere tekniske bestemmelser allerede er udarbejdet af Naalakkersuisut.

Udvalget skal fremhæve anbefalingerne i betænkningen fra Skatte- og velfærdskommissionen, hvorefter vurderingskriterierne for tilkendes af førtidspension tydeliggøres. Dette skal ske ved at Naalakkersuisut fastsætter de nærmere regler om kriterierne for revurdering af arbejdsevnen og for fastsættelse af den procentvise arbejdsevne. Udvalget kan i det hele støtte dette.

Udvalget skal fremhæve, at det bliver kommunalbestyrelserne, der påtænkes at få ansvaret for vurdering og revurdering af arbejdsevnen. Udvalget skal opfordre til, at kommunalbestyrelserne er aktive og opsøgende i deres samspil med kommunens borgere, således at der til enhver tid tages udgangspunkt i borgernes positive ressourcer i forhold til et rummeligt og fleksibelt arbejdsmarked.

Kapitel 6 Pensionsbeløbet

Forslagets §§ 15-17 definerer de 3 grupper af førtidspensionister afstemt i forhold til den enkeltes arbejdsevne. Man kan således tilkendes den laveste førtidspension, ifald ens arbejdsevne udgør mellem 51 pct. og 75 pct. Den mellemste førtidspension kan tilkendes ansøgere med en arbejdsevne mellem 26 pct. og 50 pct., og den højeste førtidspension kan tilkendes ansøgere med en arbejdsevne mellem 0 og 25 pct.

For alle grupper af førtidspensionister gør sig gældende, at der kan ske fradrag i førtidspensionen i takt med at den pågældende, dennes ægtefælle, registrerede partner eller samlever oppebærer anden indtægt. Dette fradrag er nærmere bestemt for de enkelte førtidspensionsgrupper eller kategorier af førtidspension.

Den nærmere regulering følger princippet om, at i takt med at man er selvforsørgende eller bliver forsørgt, så udtræder det offentlige af forsørgelsen.

§§ 15-19 er overordnet set meget tekniske regler, der kræver stor indsigt og omhu fra den kommunale sagsbehandling, således at den enkelte førtidspensionist præcist oppebærer den rette pension, - hverken mere eller mindre. De fremhævede bestemmelser kræver, at de enkelte kommuner får tilrettelagt og organiseret forvaltningen, således at disse tilbagevendende får sikret og efter behov får justeret og tilpasset den enkeltets pensionsbeløb, foruden at det skal sikres, at den enkelte får individuel mulighed for at indtræde på arbejdsmarkedet.

IA-gruppen i udvalget har fortsat en reservation i forhold til denne del af lovforslaget, idet man forudser kommunale vanskeligheder med at kunne håndtere den gruppe af borgere, der vil havne på den mellemste og laveste førtidspension. I praksis kan det vise sig meget vanskeligt, at håndtere at skulle kunne supplere ens førtidspension med beskæftigelse eller offentlig hjælp.

Kapitel 7 Beregning af førtidspension ved tilkendelse, årlig regulering, udbetaling m.v.

Forslagets bestemmelser i kapitel 7 anser udvalget også for at være meget teknisk betoned. Naalakkersuisut må sikre, at kommunerne og sagsbehandlerne i kommunerne bliver bibragt en klar og pædagogisk vejledning omkring reguleringen om førtidspension. Dette til sikring af, at den enkelte sagsbehandler har et operativt redskab, en brugbar manual til brug for den

foranstående administration af reglerne om førtidspension, og herunder samspillet med de forskellige regler på det sociale område. I kapitel 7 forslås videre en regulering, i fald der sker andre ændringer og hændelser i førtidspensionistens liv, såsom flytning til social døgninstitution, hospitalsindlæggelse og blandt andet anstaltsanbringelse.

Kapitel 8 Tillæg

Tillæg til førtidspension kan ske i form af børnetillæg og i ganske særlige tilfælde af personlige tillæg.

Udvalget bemærker, at forslagets bestemmelser om børnetillæg er en videreførelse af de gældende regler eller en præcisering af disse, hvorefter udvalget ikke har yderligere bemærkninger om forslagets regulering om børnetillæg.

Omkring muligheden for at kunne oppebære supplerende personligt tillæg, så skal kommunen individuelt vurdere dette. Det anses vigtigt, at kommunerne får udarbejdet klare retningslinjer og procedurer omkring vurderingen og udbetalingen af personlige tillæg, herunder også at beskrive, hvorledes der sikres dokumentation for, at førtidspensionisten er gjort bekendt med tilbagebetalingspligt.

Udvalget skal fremhæve, at forslagets § 36 giver kommunerne mulighed for at sætte en førtidspensionist under administration, såfremt vedkommende ikke kan varetage sine økonomiske forpligtigelser. Her er det særlig vigtigt, at kommunen som en forebyggende indsats påser, at pensionisten løbende og til enhver tid betaler sine faste udgifter til eksempelvis husleje, vand og varme, således at vedkommendes sociale situation ikke eskalerer og udvikler sig velfærdstruende med fare for eventuelt at miste sin eller familiens bolig.

Udvalget er bekendt med, at man i flere danske kommuner har en forebyggende kontakt med og støtte til borgere straks de måtte komme i en situation, hvor de undlader at få betalt faste udgifter som eksempelvis husleje, således at borgeren med forebyggende og opsøgende støtte fra kommunen undgår at komme til at stå i boligløshed eller blive udsat for yderligere social deroute.

Kapitel 9 Administration

Udvalget har ikke særlige bemærkninger til forslagets §§ 30-32, da disse fremstår med den fornødne klarhed.

Kapitel 10 Oplysningspligt, bortfald af førtidspension og kontrolpligt

Udvalget skal fremhæve pligten for modtagere af førtidspension til løbende at underrette kommunen om personlige eller økonomiske forhold af betydning for retten til førtidspension.

Udvalget skal udtale, at princippet om borgerens oplysningspligt er helt afgørende for, at der kan udbetales den rette pension. Står en person i en situation, hvor vedkommende kan være eller er selvforsørgende, så skal det offentlige naturligvis ikke forsæt eller samtidig forsørge den pågældende person.

Princippet om borgernes oplysningspligt og dermed om retten til aktuelt at kunne oppebære en offentlig ydelse følger af også af anden lovgivning på det sociale område.

Forslagets § 34 giver tilsvarende også kommunerne en forpligtigelse til løbende at føre kontrol med udbetalinger af førtidspension med henblik på forsæt at vurdere retten til denne. Kommunerne gives med forslagets § 34 en entydig og klar kontrolforpligtigelse til at påse, at de rigtige beløb udbetales, og at forudsætningerne for udbetalingerne er til stede.

Kapitel 11 Udbetaling

Bestemmelserne i forslagets §§ 35-37 anses ifølge udvalget at fremstå med den fornødne klarhed. Udvalget skal som tidligere fremført imidlertid opfordre kommunerne til efter behov at gøre brug af bestemmelsen i forslagets § 36, hvorefter en førtidspensionist efter vurdering kan sættes under administration. Det skal konstateres, at visse borgere nødvendigvis må sættes under administration, da de ikke evner eller har viljen til at svare deres faste udgifter, såsom husleje, vand og varme. Der er gode erfaringer med at hjælpe borgere mod truende hjem- eller boligløshed ved at agere aktivt og opsøgende. Det vil sige en aktiv kommunal forebyggende indsats, inden det går så galt, og man eventuelt mister sin bolig og i øvrigt reddes fra et uopretteligt økonomisk kaos.

Kapitel 12 Udlæg

Udvalget har som helhed ikke selvstændige bemærkninger til forslagets § 38 om udlæg, da denne bestemmelse fremstår med den fornødne klarhed.

Kapitel 13 Klageadgang

Udvalget har noteret sig, at det i forslagets § 39, stk. 1 foreslås, at afgørelser truffet af kommunalbestyrelsen efter bestemmelserne i denne regulering kan påklages til Det Sociale Ankenævn. Udvalget har videre noteret sig, at afgørelser om afslag på førtidspension eller fastsættelse af arbejdssevneprocentsats ved vurdering og revurdering af arbejdssevne efter §§ 12 og 13 i givet fald påklages til førtidspensionsklagenævnet.

Kapitel 14 Finansiering og regnskab

Udvalget har ikke særskilte bemærkninger til forslaget §§ 40-41 udover det anførte nedenfor om *Forslagets økonomiske konsekvenser*.

Kapitel 15 Ikrafttrædelses- og overgangsbestemmelser

Udvalget har bemærket, at forslaget foreslås at træde i kraft den 1. januar 2016, såfremt forslaget blev afsluttende behandlet under FM 2015. Dette skete ikke, hvorefter forslaget anses at skulle træde i kraft senere.

Under lovteknisk møde med Naalakkersuisut for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender blev det fra Naalakkersuisoq fremført, at man kunne overveje, at lade loven træde i kraft senere, således at kommunerne blev givet mere tid til at klargøre sig til den nye lovgivning.

Udvalget har nærmere drøftet forholdet omkring lovens ikrafttræden og skal anføre, at udvalget støtter, at forslaget træder i kraft senere. Den 1. juli 2016 anser udvalget umiddelbart som et passende tidspunkt for lovens ikrafttræden. Dette under forudsætning af, at Naalakkersuisut kan bekræfte, at der arbejdes målrettet for, at kommunerne på dette tidspunkt er klar til at kunne administrere reglerne. Senere ibrugtagning af de nye regler på området er ifølge udvalget ikke anbefalelsesværdig, da man på denne måde unødigt afskærer borgere fra at kunne få udnyttet deres fulde udviklingspotentiale.

Udvalget skal anmode om, at Naalakkersuisut fremsætter ændringsforslag i overensstemmelse med de fælles politiske ønsker. Naalakkersuisut har i overensstemmelse med de fælles politiske ønsker fremsendt ændringsforslag til 2. behandlingen, hvorefter det foreslås, at forslaget træder i kraft den 1. juli 2016.

Udvalget skal understrege, at der i Naalakkersuisut skal være en køreplan, der skal sikre, at kommunerne er parate til at kunne håndtere reglerne. Det skal snarest efter lovens ikrafttræden udarbejdes bekendtgørelse og en vejledning, foruden at de kommunale sagsbehandlere og andre relevante skal gennemgå et kursus om de nye regler.

Udvalget har i øvrigt ikke mange bemærkninger til overgangsbestemmelserne i forslaget, men omfanget og indholdet af disse kræver, at kommunerne systematiserer deres gennemgang af kommunens førtidspensionister.

Udvalget skal dog fremhæve det anførte i bemærkningerne til forslaget, hvorefter førtidspensioner ved nærværende forslag anses at skulle finansieres med 50 pct. af kommunerne og 50 pct. af Selvstyret i en femårig overgangsperiode, hvorefter det er hensigten, at der derefter skal ske fuld kommunal finansiering af førtidspensioner.

Forslagets økonomiske konsekvenser

De økonomiske konsekvenser ved forslaget realisering er beskrevet under forslaget almindelige bemærkninger. Det er her anført, at vi aktuelt omtrentlig har 2150 førtidspensionister under 60 år, der skal have vurderet deres arbejdsevne fra lovens ikrafttræden. Under den lovtekniske gennemgang er antallet af førtidspensionister, der skal have vurderet deres arbejdsevne dog blevet nedjusteret til 2112 førtidspensionister.

Det anføres under de almindelige bemærkninger, at man påregner, at antallet af førtidspensionister kan reduceres med 15 %, og at de resterende førtidspensionister vil fordele sig med 70 % på højeste ydelse, 20 % på mellemste og 10 % på laveste ydelse.

Det påregnes videre samlet i vurderingen fra Naalakkersuisut, at forslaget vil medføre, at henvend 317 borgere vil ryge ud af førtidspensionssystemet. Dette ved at komme i beskæftigelse, eller som følge af meget høj ægtefælleindkomst. Herudover skønner Naalakkersuisut at 1.257 personer vil være på højeste ydelse, 359 på mellemste ydelse og 180 på laveste ydelse.

Forslaget skønnes herefter at ville medføre et umiddelbart fald i udgifterne til førtidspension for gruppen under 60 år. Det skønnes, at denne udgift vil falde fra 172 mio. til 132 mio. Det oplyses supplerende fra Naalakkersuisut, at den samlede besparelse dog vil være væsentligt mindre, idet man forudsætter øgede udgifter til revalidering, fleksjob og andre typer støttede job. Disse merudgifter er anslået til ca. 50 % af besparelsen svarende til 20 mio. kr.

Naalakkersuisut skønner, at den årlige udgift til førtidspensionsklagenævnet vil andrage lidt over 1.2 mio. kr.

I forslaget bemærkninger skønner Naalakkersuisut samlet, at nettobesparelsen vil andrage ca. 14 mio. kr. årligt.

Naalakkersuisut bemærker supplerende, at kommunerne ikke vil blive påført betydeligt ekstraarbejde, da forberedelsen af sagerne er den samme som hidtil.

Med henblik på en nærmere vurdering af de økonomiske konsekvenser af forslaget holdt udvalget den 28. september 2015 et teknisk møde med Departementet for Finanser, herunder Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender.

Under møde blev det overfor udvalget tydeliggjort, at Naalakkersuisut som udgangspunkt afsætter midler til at ansætte yderligere 8 sagsbehandlere på fuld tid i kommunerne. Det blev endvidere overfor udvalget oplyst, at man i bloktilskudsaftalen har om førtidspensionsreformen har aftalt:

”Det er væsentligt, at der i implementeringen tages højde for kommunernes behov, og om de har den fornødne kapacitet til at løfte opgaven. Herunder skal det vurderes, om de rigtige midler er afsat til sagsbehandling, opkvalificering, revalidering og flexjobs.”

Medlemmerne fra Siumut i udvalget skal særligt udtale, at de ønsker, at der afsættes flere administrative midler til opfølgning på reguleringen. Medlemmerne i udvalget fra Siumut skal herefter henstille til, at der tilføres kommunerne yderligere midler, så de kan ansætte flere end 8 sagsbehandlere. Reguleringen om førtidspension er en ganske kompleks lovgivning, og det er helt afgørende, at der er de fornødne ressourcer tilstede i kommunerne. Denne lovgivningsmæssige kompleksitet skal endvidere ses i sammenhæng med, at sagsbehandlere tillige skal kunne rådgive målgruppen for forslaget i samspillet med anden relevant lovgivning.

Udvalget skal sammenfattende omkring de økonomiske og administrative konsekvenser af forslaget udtale, at udvalget tager de bibragte oplysninger til efterretning, herunder også redegørelsen fra Naalakkersuisoq for Erhverv, Arbejdsmarked, Handel og Udenrigsanliggender. Denne redegørelse er uden bilag vedlagt denne betænkning som **Bilag 1**.

Særligt forslagets koordinering med arbejdsmarkedet har været et fokuspunkt i udvalgets arbejde med forslaget. Udvalget anser det for helt vitalt, at der eksisterer et arbejdsmarked, der kan tage imod de personer, der efter at været på førtidspension skal genvinde eller sikres fodfæste på arbejdsmarkedet afstemt i forhold til deres særlige situation.

IA-gruppen har forsat bekymring i forhold til de økonomiske og administrative konsekvenser af forslaget og de kommunale ressourcer til at løfte opgaverne.

Udvalgets sammenfattende vurdering af forslaget.

Der er ingen tvivl om, at udvalget som helhed står sammen om, og støtter hovedformålet bag forslaget, hvorefter der først og fremmest skal fokuseres på borgernes ressourcer i forhold til arbejdsmarkedet, og ikke på borgerens begrænsninger. Den enkelte borger skal efter bedste evne kunne bidrage til udviklingen i samfundet og være med til at drive samfundets motor.

Udvalget skal endnu engang fremhæve vigtigheden af tidlige forebyggende og rettidige indsatser mod omsorgssvigt og misbrug. De rigtige særlige og forebyggende indsatser skal være med til at modvirke, forebygge og begrænse, at borgere ender på passiv offentlig forsørgelse og førtidspension som følge af, at de under graviditeten og senere under opvæksten blev udsat for omsorgssvigt og misbrug. Vi har desværre rigtig mange eksempler

på, at fysiske handicap, psykiske lidelser kan spores tilbage til misbrug og omsorgssvigt, og denne skræmmende sammenhæng skal der sættes ind overfor.

Det er direkte kontraproduktivt for den enkelte og for samfundet som helhed, at alt for mange borgere oppebærer passiv offentlig forsørgelse, fremfor at deltage positivt og værdiskabende i egen og samfundets opbygning og udvikling. Udvalget respekterer på den anden side også, at nogle borgere ikke har arbejdsevne, men dog vigtig personligt udviklingspotentiale.

Vi skal have indrettet og afstemt vores sociale regelsæt og vores velfærdssystem i øvrigt, så det entydigt skal kunne betale sig at arbejde. På den vis anser udvalget, at forslaget harmonerer mod de brede politiske visioner og målsætninger om, ikke at gøre borgere til klienter i et offentligt forsørgersystem, at unge for enhver pris ikke skal sættes på offentlig forsørgelse i et førtidspensionssystem. Det er simpelt hen på alle måde for dyrt for samfundet og ulykkeligt for den enkelte, at havne i en sådan situation, foruden at udvalget ikke er tilhængere af et menneskesyn, hvor evner og muligheder ikke bliver forsøgt udviklet og udnyttet til gunst for den enkelte og om muligt for samfundet.

Udvalget nærer ikke den mindste tvivl om bemærkningerne og det fremførte fra Naalakkersuisut om, at en bedre, varig og for den sags skyld tidligt tilknytning til arbejdsmarkedet, herunder en mere stabil hverdag, også anses at kunne medvirke til at nedbryde den negative sociale arv.

Udvalget så principielt helst, at personer under 40 år ikke fik førtidspension, medmindre et afklaringsforløb helt entydigt måtte vise, at et revalideringsforløb er udsigtsløst og ikke vil bære frugt.

Potentielle førtidspensionister bør fremfor førtidspension have en helhedsorienteret og tværfaglig indsats i et eller flere ressourceforløb. Målet med ressourceforløb skal være at hjælpe de unge videre i livet, så de på længere sigt kan komme i arbejde eller i gang med en uddannelse. På kort sigt skal ressourceforløbet udvikle den enkeltes arbejdsevne gennem en helhedsorienteret og tværfaglig indsats, som bliver koordineret på tværs af beskæftigelsesområdet, sundhedsområdet, socialområdet og undervisningsområdet.

Udvalget kan samstemmende støtte initiativer, der modvirker klientgørelse af borgerne og medvirker til at borgerne i videst mulig omfang gøres uafhængige af offentlige sociale ydelser, ikke kun midlertidigt, men også permanent.

Der skal fortsat være særlig opmærksomhed mod de borgere, der flytter sig fra passiv offentlig forsørgelse til egenforsørgelse. Skiftet kan for enkelte være svært. Det er ikke helt så enkelt for alle, at skulle være selvforsørgende og skulle tage sig af alle de praktiske forhold,

der følger med. Har du aldrig tidligere selv betalt din husleje, så skal du måske have støtte og opmuntring til at få det til at fungere, således at man ikke havner i boligløshed, forbi man glippede med denne praktiske, men vitale del af voksenansvaret.

I udvalget er der fuldstændig enighed om, at vi skal have indrettet vores sociale systemer på en sådan måde, at det skal gøres attraktivt at kunne forsørge sig selv og ikke modtage offentlig støtte. Det skal naturligvis ikke kunne lade sig gøre at oppebære offentlig støtte samtidig med, at man kan forsørge sig selv.

At kunne udnytte arbejdsevne på arbejdsmarkedet.

Udvalget skal erkende, at forslaget i sig selv ikke skaber arbejdspladser og udvikler et arbejds- og erhvervsmarkedet, der kan indrettes rummeligt og give mulighed for alle.

Som tidligere fremført i denne betænkning, så er det vurderingen i Naalackersuisut, at forslaget vil medføre, at henved 317 borgere vil ryge ud af førtidspensionssystemet.

De borgere og måske tidligere førtidspensionister, der forsat besidder hel eller delvis arbejdsevne, bør ifølge udvalget have fodfæste på arbejdsmarkedet, således at de ikke overgår fra førtidspension til anden offentlig hjælp. Under høringsprocessen blev der rejst bekymringer omkring den reelle mulighed for at kunne udnytte førtidspensionisternes restarbejdsevne. I høringssvaret fra SIK anføres eksempelvis:

Imidlertid synes Naalackersuisuts forventninger til mulighederne for førtidspensionisternes udnyttelse af deres restarbejdsevne at være urealistiske i en tid, hvor førtidspensionisterne skal konkurrere med tusindvis af arbejdsløse om alt for få arbejdspladser. SIK finder det tvivlsomt, om de økonomiske besparelser, der skal finansiere omkostningerne ved gennemførelsen af reformen, reelt er mulige at indvinde.

Udvalget ser som sådan intet problem i, at der skabes rift og konkurrence om arbejdspladserne. Vi ser fortsat problemer med at kunne få besat ufaglærte stillinger, og vi må i mange situationer tilkalde ufaglært arbejdskraft fra eksempelvis Østen. Man må spørge sig selv om, hvorfor dette er muligt, når der på selvsamme lokalitet er arbejdsløshed? Hvorfor ses der at være et problem med incitamentet for at påtage sig arbejde? Denne centrale problemstilling og dette paradoks skal udvalget opfordre Naalackersuisut til snarest at komme med løsninger på.

Udvalget har noteret sig, at det under det seneste lovtekniske møde blev oplyst, at der i en overgangsperiode afsættes henved 30 mio. kr. til etablering af nye flexjob, og at der faktisk allerede er afsat betydelige midler til revalidering, som ikke bliver brugt.

Udvalget har endvidere hæftet sig ved, at en stor del af de personer, der i dag er førtidspensionister oppebærer betydelige bi-indkomster. Det er således oplyst, at 119 førtidspensionister har en personlig bi-indkomst på mere end 150.000 kr., og at nogle af disse personer tjener op til 500.000 kr. eller mere om året. En gruppe på 220 førtidspensionister har en personlig bi-indkomst på mere end 100.000 kr., 313 førtidspensionister har en personlig bi-indkomst på mere end 75.000 kr., og 437 førtidspensionister har en personlig bi-indkomst på mere end 50.000 kr. Disse oplysninger taler sit eget tydelige sprog, og for udvalget bekræfter dette, at der skal gennemføres en lovgivning, hvor man ikke skal kunne oppebære førtidspension og lignende offentlige ydelser, når man kan forsørge sig selv. De betydelige bi-indkomster vidner videre om, at der allerede findes betydelig indtægtsgivende beskæftigelsesmuligheder for en stor gruppe af de førtidspensionister, som man forventer, vil falde ud af systemet efter en nærmere visitering.

Ændringsforslag fra Naalakkersuisut

Den 29. oktober 2015 fremsendte Naalakkersuisut ændringsforslag til 2. behandling af forslaget.

Ændringsforslaget er først og fremmest en række sproglige præciseringer og tilføjelser, herunder en harmonisering af termer anvendt forslaget om alderspension EM 2015/160.

Det foreslås, at loven træder i kraft den 1. juli 2016, hvilket er i overensstemmelse med de politiske tilkendegivelser.

Det anføres videre, at ændringsforslaget ikke medfører økonomiske eller administrative konsekvenser.

Udvalget fik redegjort for ændringsforslaget på samråd den 3. november 2015.

Udvalget skal om ændringsforslaget anføre, at dette ses at være i overensstemmelse med de politiske drøftelser. Udvalget tager de tekniske tilretninger i ændringsforslaget til efterretning, men skal samtidig erindre om, at denne betænkning kan give anledning til yderligere ændringsforslag af teknisk karakter til 3. behandlingen fra Naalakkersuisut.

Samråd den 3. november 2015.

Udvalget gennemførte den 3. november 2015 samråd med Naalakkersuisoq for Familie, Ligestilling og Sociale Anliggender, hvor der blev sat fokus på køreplanen i Naalakkersuisut med henblik på at sikre kommunernes parathed til at kunne administrere den nye regulering omkring førtidspension. Derudover ønskede udvalget en redegørelse omkring, hvordan Naalakkersuisoq forholdt sig til den økonomiske og administrative bekymring fra

KANOKOKA på vegne af kommunerne. Som **Bilag 2** er vedlagt samrådsnotat af 3. november 2015.

En flerhed i udvalget har taget det fremførte fra samrådet til efterretning.

Uanset om forslaget kan vedtages i enighed eller ej, så står et samlet udvalg bag, at den nærmere implementering og virkning af forslaget skal følges tæt. Politisk skal der vurderes, hvorvidt forslaget virker efter hensigten, om de afsatte og afledte økonomiske og administrative konsekvenser af forslaget var som forudsat, og om forslaget rent administrativt er håndterbart, hensigtsmæssigt og tilstrækkelig.

Udvalget skal som følge heraf anmode om, at udvalget senest den 1. juli 2018 modtager en samlet redegørelse eller evaluering om de forhold, som udvalget har anført.

Vil man i Naalakkersuisut og i kommunerne før sommeren 2018 få erfaringer med utilsigtede samspilsproblematikker eller u hensigtsmæssigheder omkring lovgivningen i øvrigt, så skal udvalget anmode om, at der uden ugrundet ophold følges op.

Udvalgets indstillinger

Et flertal i udvalget bestående af Siumut og Demokraterne finder forslaget og dets formål fuldt støtteværdigt.

På denne baggrund og med de fremførte bemærkninger og overvejelser, så indstiller dette flertal ændringsforslaget fra Naalakkersuisut til vedtagelse, og forslaget i den herefter foreliggende form til vedtagelse.

Et mindretal i udvalget bestående af Inuit Ataqatigiit skal anføre:

Naalakkersuisuts planer om at reformere førtidspensionen har til formål at opnå besparelser, hvorved adskillige personer med førtidspension vil blive ramt på det menneskelige plan og vil få ringere økonomisk kår. Det er Naalakkersuisuts hensigt, at førtidspensionisterne skal kompenseres deres ringere vilkår og nedgang i indkomst ved at tage deltidsjob.

Inuit Ataqatigiit støtter ikke hensigten, da førtidspensionisterne får beskåret deres indkomst, førend der er sikret dem jobmulighed. Der er ikke ad politisk vej, og med deltagelse af virksomheder sikret jobtilbud. Der er ikke lavet en ordning for at sikre modtagere af førtidspension imod økonomisk overbebyrdelse, og der er heller ikke i samarbejde med kommunerne peget på en strategi til, hvorledes man undgår at de bliver en merudgift for kommunerne.

Det skal bemærkes, at nogle af førtidspensionisterne med arbejdsevne vil få nedsat deres indkomst finansieret af Landskassen. Der skal også tages hensyn til, at der i så fald, at den indkomst, som førtidspensionisterne med arbejdsevne mister, ikke kan kompenseres ved lønnet arbejde, så får kommunerne øget deres udgifter via arbejdsløshedskassen.

Arbejdsløshedstallet på landsplan eller i hvert fald i kommunerne er i forvejen højt, og hvis førtidspensionisterne med arbejdsevne ikke lykkes med at få arbejde, så bliver de også indlemmet i arbejdsløhedsstatistikken. Mangel på arbejdspladser er stadig udpræget, manglen på midler er udpræget, og til det på trods, får mennesker med størst behov frataget indkomst. Uden at røre ved de mest ressourcestærkes forhold lægger koalitionen op til, at der spares på en befolkningsgruppe, der har størst trang og økonomisk står svagest. Det er vi på det kraftigste imod fra Inuit Ataqatigiit side.

Da reformeringen af førtidspensionsområdet ikke er grundigt nok forberedt, bliver befolkningen i landet ikke informeret om, hvorledes de skal forberede sig til de forhold, der venter førtidspensionister med arbejdsevne. Selvstyret, Kommunerne samt KANUKOKA har ikke udarbejdet en fælles handlingsplan, ej heller er der blevet udarbejdet en organiseret plan til de offentligt ansatte, der skal servicere de berørte. Vi er i Inuit Ataqatigiit bekymrede på grund af, at der ikke er taget forholdsregler for, at sikre førtidspensionsmodtagerne imod en forhastet og forfejlet politik.

Reformen må siges at være et tiltag, der foretages med det formål at folk rettidigt skal tænke på at opnå kompetence via uddannelse og sundhed for at undgå afhængighed af førtidspension. Det er også nødvendigt at gå bort fra, at folk med bestemte sygdomme og handicaps bliver betegnet som førtidspensionister og kan organisere sig på ny. Det har det nuværende Naalakkersuisut ikke medtaget i deres reform.

Hvis førtidspensionister med arbejdsevne skal overgå til de nye forhold, så mangler sikringen af stabiliteten i myndighedernes servicering af befolkningen. Inuit Ataqatigiit er ligesom KANOKOKA bekymret for de minimale fordele og gevinster man vil få efter et større reformarbejde, der stilles til udsigt. Dette vil vise sig ved, at den planlagte ordning for førtidspensionister med arbejdsevne er forhastet og uigennemtænkt. I Inuit Ataqatigiit synes vi, at reformer skal ske med hensyntagen til mennesket og med forbedring af forhold. Derfor støtter vi ikke forslaget hos Inuit Ataqatigiit, fordi det synes at have økonomi i centrum, i stedet for individet.

På denne baggrund og med de fremførte betænkeligheder kan dette mindretal ikke indstille forslaget til vedtagelse.

Med disse bemærkninger og med den i betænkningen anførte forståelse skal udvalget overgive forslaget til 2. behandling.

Tillie Martinussen, Formand

Agathe Fontain

Jess Svane

Laura Tàunâjik

Ineqi Kielsen

Ane Hansen

Mimi Karlsen